

KÖZÉRDEK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPÁRT HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: esütörtökön és vasárnap.

Előfizetés: egész évre - 12 korona.
fél évre - 6 "
negyed évre - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.

Hirdetés ára: centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.

Nyiltér sora 40 fillér.

Két kérdés.

Két nagy kérdést kell megoldania a kultuszminiszternek a közeli időben, a mit már rég sürget a közvélemény. Ennek egyike, a harmadik egyetem felállítására. Versenyeznek érte Pozsony, Szeged, Debreczen, Kassa és Pécs. A döntés már megtörtént Debreczen javára. Pozsonyról szó sem lehet, mint Bécs külvárosáról, a többi tarthat igényt s valamikor egyetemhez juthat mindegyik. Jelenben azonban három egyetem Magyarországban elég lesz, bármennyire is elvagyunk e téren maradványok a külföldtől. És pedig elég azért, mert két egyetemünk aránylag most sem túlnépes. Minek akkor több egyetem felállítására gondolni, miként ezt tervezte a volt kultuszminiszter Apponyi Albert gróf. Uj négy egyetem egyszerre felállításáról volt szó.

Ha egyetemünket összehasonlítjuk a külföldiekkel, messze elmaradunk! . . . Németország huszonkét egyetemének 50.000; Franciaország tizenhat egyetemének 33.000; Anglia tizenöt egyetemének 25.000; Olaszország kilenc egyetemének 23.000; Ausztria nyolcz egyetemének 21.000; Spanyolország kilenc egyetemének 12.000; Svájc hét egyetemének 7000; Belgium négy egyetemének 5000; Svédország három egyetemének 5000; Románia két egyetemének 5000; Hollandia öt egyetemének 4000 hallgatója van. A magyar birodalom három egyetemének meg — belevéve Zagrabet is — 9500.

A budapesti egyetemre beiratkozott ez évben 6682, a kolozsvári 2172, mindkettőre összesen 8854 rendes hallgató. Így hát úgy az egyetemnek, valamint a tanuló ifjak számát tekintve, aránylag az utolsó helyen állunk az európai művelt államok között, még Spanyolország is megelőz bennünket s a kisebb államok már csaknem mennyiségileg is ulólertek minket, sőt el is hagytak. Két egyetemünk és az összes jogakadémiánk hallgatói, számszerint 10.504, nem tesznek ki annyit, mint egymaga a berlini vagy párisi egyetem: előbbinek van 13.884, utóbbinak 12.982 hallgatója.

Ezen hallgatók száma eléggé jelzi, hogy elég lesz nekünk ez időben még egy egyetem, de többre semmi szükség nincsen. Én ugyan nagy hátrányt nem látok abban, ha egyetemeink nem túl népesek, így is eléggé proletár világ van itt elterjedve, az uri pályákra való tódulással, a mit az egyetem szolgáltat. De az is bizonyos, hogy harmadik egyetemre szükség van, már a kultúra szempontjából is. És így a debreczeni egyetemre szükség van.

A másik nagy kérdés a kath. autonómia. Erdélyben ez már fennáll, de a Királyhágón túl még csak mint vajdik. Holott már báró Eötvös alatt készült a tervezet. De nem lett belőle semmi! . . . Végre nagy lépés tevődött, hogy azt végre megvalósítsa a jelen kultuszminiszter. Majd mikor nyilvánosságra kerül a reform tervezet, részletes alakban is hozzá szólhatni.

Annyit azonban már most is jelzek, hogy olyan autonómiát, mint amilyen a magyar protestánsoké, bármelyik pillanatban örömet kívánunk a katolikusoknak. Mert a protestáns autonómia, amint az köztudomású, igazi önkormányzat, a hol a nép, illetve a világiak teljes mértékben ugyanolyan tényezők, mint az egyháziak, sőt azzal, hogy az egyházi férfiakat, a lelkészt épen úgy, mint a püspököt a hívek választják, bizonyos mértékben a világiak előnyben is vannak. S ilyenformán a hívek akarata nélkül semmi sem történhetik a protestáns egyházakban. Ha ez az autonómia lehető volna a katolikus egyházban, örömmel látnók azt. Mert akkor megvolnánk nyugtatva a felől, hogy a lelkészeket, a püspököket, a primást az egyházközségek választanák, s ebben el kellene szakadni Rómától, aminek minden protestáns és minden magyar csak örvendene.

De ilyen autonómia nem kell az egyháznak! . . . Hiszen azt több egyházfő hangoztatta, hogy a püspökök jogköre és főpásztori tekintélye ugyanaz kell maradjon, ami ma, — s ez nem jelent egyebet, minthogy a püspökök továbbra is a Rómától kapott tekintélyben, s a pápai parancs értelmében kormányozzának a hívek nélkül.

S ez az, a mi nem kívánatos. Mert az ilyen autonómia megszabadítaná az egyházat az állami felügyelettől, teljesen függetlenítene vagyonát és egészen Róma hatalmába kerítené a magyar katolikus egyházat, amelyhez az autonómia a híveket még jobban odaláncolná. A Rómából állandóan özönlő encziklikák, dekretumok és esküminták pedig a legnagyobb óvatosságra intik az államot és egy csöppet sem látszik kívánatosnak, hogy az egyház hatalma, amely folytonos harcokat és egyenetlenséget idez elő nemcsak nálunk, hanem még a protestáns Németországban is, — erősítsék, s hogy a pápa befolyása, amely ugyanis óriási — a függetlenített vagyonnal, s az állam felügyelete alól kiszabadult egyházzal még jobban növelessék.

A katolikus egyház nem autonómiát, nem önkormányzatot akar, hanem csupán az államtól szeretne teljesen függetlenítettetni. Ez pedig nem kívánatos s nem akarhatja egyetlen hazafias, békeszerető magyar ember sem. Róma nélkül adható autonómia, olyat, amilyent kívánnak, de az autonómiával Rómát még jobban a nyakunkba ültetni nem lehet szándékunk. *A magyar világi katolikus elem ezt nem is kívánja, hitelveik mellett jó hazafiak. A kath. alsó papság zöme is nálunk hazafias, s a világiak mellé sorakozik.* Zichy miniszter pedig mély belátó államférfi és így bizhatni benne: hogy a magyar államra veszélyes kath. autonómiát nem fogja győzelemhez juttatni. Valószínűség végre meg az autonómia, de ne az államra rovásos jelleggel. (Ü. L.)

POLITIKAI HIREK.

L u k á c s László pénzügyminiszter nagyszabású költségvetési beszédéből bizonyára a legáltalánosabb érdeklődést a miniszternek az a bejelentése fogja kelteni, hogy legközelebb felhatalmazást kér a minisztertanácsától, az állam tisztviselőknak egész folyó esztendőre drágasági pótlékot utaalványozzon ki. Azonfelül pedig törvényjavaslatot fog a Ház elé terjeszteni ugyancsak a tisztviselőknak nyújtandó családi pótlékról. A pénzügyminiszternek ez a nyilatkozata tanuskodik arról, hogy a pénzügyminiszternek és a kormánynak, bár egyébként a

legszigorubb takarékossgot tartják szem előtt, a tisztviselők anyagi helyzetének javítására jut pénze. A kormány bejelentését osztatlan helyesléssel fogadta a képviselőház és bizonyára osztatlan helyesléssel fogja fogadni az egész ország.

A belügyi tárca költségvetésénél fel fog szólni Khuen-Hedervary miniszterelnök és tájékoztatni fogja a Hazát a választójogi reform előkészítő munkálatairól, sőt — hír szerint — a választójogi javaslat betérjesztésének időpontjáról is. A miniszterelnök ki fogja fejezni általánosságban azokat az alapelveket is, amelyeket a kormány szem előtt akar tartani a reform megvalósításában.

A kormányelnöknek ez a kijelentése miúgyesre összefüggésben van azzal a törekvessel is, hogy a veglegen beket megteremtse. A munkaparton remelik, hogy Khuen-Hedervary nyilatkozata teljesen el fogja oszlatni az ellenzek bizalmatlanságát.

VÁRMEGYEI ÉLET.

Megyebizottsági tagválasztás. A közigazgatási bíróság a múlt évben megtartott megyebizottsági tagválasztások közül a vándor kerületben tartott választást, mint annak idején lapunkban is megemlékeztünk róla, megsemmisítette. Az új választás e hó 15-én lett megtartva T a k a c s István vizkai ny. iskolaigazgató, választási elnök vezetése alatt. A választás eredményeképen megyebizottsági tagnak bejutottak 1916. év végig *Folyovich József* toispani titkar, *Lengyel Mór* szolgabíró, *Budász József*, *Járai Ferencz*, *Klein Gusztáv*, *Weber Gyula*, *Buda György*, *Butea Emil*, *Kolumbán János*, *Kunerth Imre*, *Péterfi Kálmán* és *Enyedi Simon*, 1913. év végig *Szabó Lajos*.

Miniszeri köszönet vármegyénknek.

A Város- és közoktatásügyi miniszter Alsó-Fehér vármegye közönségének köszönetet mondott azért a szép adozatkésztséget, hogy a kolozsvári vakok intézetet 240 kor. egyszermindenkori és mintegy 240 korona állandó évi segélyvel támogatja.

Az oltáregyesület estélye.

(Folytatás.)

Nem tudunk elege köszönetet mondani öv. U. K o v a c s Józsefnek és B a r a n y a y n e Kassiné Emília urasszonyoknak, hogy fáradságot nem ismerő buzgalomukkal létrehozták a szombat és vasárnapi műsoros estélyt. A bemutatott 5 kép nem egy vidéki városnak, hanem bármely fővárosi együletnek becsülete-re vált volna. Fenséges és aranyával is hrtasos volt Fadrusz „Erzsebet-emlék” cz. kepe. Gyönyörű szép volt Bereczky Miksáné. mint Szent Erzsebet, Berze Nagy Janosné mint Patricia Hungaria, Kiraly Andorne Szent Margit, Kontravics Jolan mint Erzsebet kiralyne es Sebestyen Oga mint A hatalangyana, ugyszinten a többi szereplők: Belhazy Elma, Belmazy Ilma, Fogarasi Rozsika, Kovacs Margit es jok voltak a ferfi szereplők Dezsó Miklós, Kovacs Pista, Kovacs Zoltan, Sandor Ferke es ifj. Uray Laszlo.

A „S x usi Madonna” cz. képen Lucze Miklósne es Cibere Mariskan kivüi Sziranyi

Adél, Szirányi Piroska és dr. Mizsei Árpád. A Hit, Remény és Szeretet cz. képen Szabó Viktoria, Jeney Erzsike és Winkler Ciczca.

A „Szent István a Boldogaszszony oltalmába ajánlja Magyarországot” cz. képen Szilády Zoltánné mint Madonna, Jancsó Margit mint Angyal, Beretzy Miksa mint Szt. István és Báthori Jancsika kaptak tapsot a közönségtől.

Szép volt az „Angyalok kara” cz. kép, ugy egészben, mint annak egyes szereplői: Jancsó Margit, Göllner Ilma, Lázár Etus, Belhazy Elma, Dezsó Juliska, Salgó Elza, Jovian Katicza, Fekete Erzi, Fogarasi Rozsi, Belhazy Ilma, Molnár Iona, Göllner Margit, Molnár Livia, Szirányi Olga, Carleusa Klára, Kovacs Pista, Carleusa Nónóka, Belhazy Lia, Szirányi Didike, Belhazy Dezsó, Wild Margit, Porumba Iona, Szirányi Piroska, Nagy Birike, Kovacs Margit es Ötvös Margit.

HIREK.

— **Nagyenyed város 1912. évbéli virilis képviselőinek névsora:** 1. Bethlen-foiskola. 2. Winkler Janos. 3. Dr. Nagy Albert. 4. Folyovich Sándor. 5. Lingner György. 6. Szász József. 7. Ref. Egyház. 8. Jovian Jenő. 9. Dr. Garda Kálmán. 10. Lázár István. 11. Bálint Janos. 12. Leutschafi Lajos. 13. Dr. Asztalos Kálmán. 14. F. Sandor Miklós. 15. Papp Janos. 16. Dr. Müller Jenő. 17. Torök Bertalan. 18. Dr. Matyas Mihaly. 19. Dezsó Zsigmond. 20. Nagy Lajos. 21. Dr. Szász Pal. 22. Szent József. 23. U. Kovacs Jozsefne. 24. Özv. Cirner Jozsefne. 25. Zeyk Daniel. 26. Dr. Dobozy Vilmos. 27. Lacze Istvan. 28. Kiraly Miklós. 29. Rada György (Munorta Rendház). 30. Dr. Jeney Elek. 31. Ág. ev. egyház. 32. Varó Ferencz. 33. Özv. Veres Miklósne. 34. Jakab Karoly. 35. Tangel Jozsef. 36. Fogarasi Albert. 37. Gyulafehérvári takarekpénztar. P o t t a g o k: 1. Ifj. Lazar Karoly. 2. Orban Venczel. 3. Baumann Arnold. 4. Fesztinger A. David. 5. Balla Bela. 6. Bartha Zsigmond. 7. Dr. Lengyel György. 8. Vinczenti Lajos. 9. Dr. Botz Jozsef. 10. Hegedüs Zsigmond.

— **Halálozás.** Raskai Vilmos mav. nyug. főmérnök, Raskai Bela kulturmérnök edes atyja, folyó hó 18-án delelött fel 11 orakor 71 éves korában csöndesen elhunyt. A tiszteletreméltó öreg ur, a jobaratok szeretett Vilmos bácsija elhunytat a családon kívül sokan fájaijjak. Holnap, hetfőn delutan 3 orakor temetik a Cirner hazból a ref. temetőbe.

— **Erzsebet-nap a polgári leányiskolában.** A nagyenyedi polgári leányiskola az intézet tornatermében november hó 20-án delelött 9 orakor megdicsoült Erzsebet kiralyne emlékezetere ünnepelyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget is meghívja az igazgatóság. Az ünnepely műsora a következő. 1. Hymnus. Éneklük a III—IV. osztaly növendeket. 2. Erzsebet kiralyne. Itta: Farkas Imre. Szavaija: Gal Terez III. oszt. növ. 3. A nap jelentőseget mutatja: Jakubek Ludmilla tanítónő. 4. Lehunlott a rezgő nyarfá... Éneklük: a III—IV. osztaly es a kezimunkatanufolyam növendeket. 5. Cypriusimbok. Itta: Lamperth Geza. Szavaija: Peter Emma IV. oszt. növ. 6. Lágyau szol az estharangszó. Éneklük: a III—IV. osztaly növendeket.

— **Hivatalos lapból.** A közoktatásügyi miniszter Farkas Lajosné Nagy Jolan magyarbeczei áll. óvónót a pusztaföldvári óvodához helyezte át; helyébe Konkoly Jolan óvónót nevezte ki.

— **Tompaháza és Marosujfalu,** mint szomszédos községek egyesülnek, egy közösegge alakulnak. Az erre vonatkozó kérelmet a belügyminiszter jóváhagyta es az egyesült új közseg nevével ideiglenesen Tompaháza neven allapította meg.

— **13 óras gyorsvonat Budapest—Brassó között.** Kolozsvart legközelebb értekeztet tartanak, hogy Brassó es Budapest között, Nagyenyeden es Kolozsváron keresztül, a 13 óras gyorsvonat közlekedése megvalósíttassék. A kereskedelemre es a közforgalomra nevez nagyon előnyös vonat letesítése érdekeben küldöttsegg megy majd fel a kereskedelmi miniszterhez.

— **Alvinczi petiozió.** Az alvinczi mandatum ügyeben megtartott helyszini vizsgalat anyagát a napokban tárgyalta a m. kir. Kuria II. választasi tanácsa. A tárgyalas alatt elege bebizonyosodott az, hogy nem a Mayer-part, hanem a Maniu-part terrorizálta a választókat es hogy a legnagyobb megfélemlitesti fejtettek ki a Maniu-part emberei.

— **Kérelem a nemesszivü emberbarátokhoz.** A közelgo karacsonyi ünnepek elott lesz a szegeny tanulók felruhazási ünnepeye. Tisztelettel kérem, akik viseltes ruhával, vagy penzadományyal segíthetik „A Szegeny Tanulókat Segelyező Kört”, e czelra szant adományaitak sziveskedjenek hozzam küldeni. Torök Bertalanne, elnök.

— **Elütötte a vonat.** Marosludas es Szekelykocsárd közötti vonalon Deak Ferencz pályafeivigyazó egy hajtokan utazta be a pályat. A pályafeivigyazó nem vette észre, hogy egy tehervonat közeledik s a mozdony elütötte. A szerencsetlenül járt pályafeivigyazót a mozdonyra tették fel, azonban alig érték a marosludasi állomásra, meghalt. A vizsgalat megindult, hogy kit terhel ez ügyben a felelősegg.

— **Edison villamos színház** ma, vasárnap delutan 5 es este 8 órai előadásának műsora: 1. Ezüstgémvadászat Afrikában. Termeszetes fölvetel. 2. A fenykepező majma. Komikus. 3. A Notre-Dame harangozó. Drama. 4. Az elfkarleói vizesesek. (Belgium.) Termeszetes fölvetel. 5. Little Jancsi atleta lesz. Humoros. A szerdai előadás kepei is szepek voltak, különösen „Napoleon fogsága Szent Iona szigeten” mint törtenelemi kepsorozat volt tanulságos.

— **Hirtelen halál.** Czintos községben Koszti Peter juhász nyáját őrizte a falu határában. Egyszerre hirtelen rosszul lett es meghalt. Az arra járók találtak rá, kik haza is szállítottak a holttestet. Mindenki azt hitte, hogy bűnteny forog fenn. De a kiszallott orvosi vizsgaló-bizottság megallapította, hogy a juhászt szívvelhűdes ölte meg.

— **Detektivek a csendőrségnél.** A belügyminiszter fontos ujításra készül a csendőrségnél. Detektiv-szolgálatot rendszerit a csendőr szárnyparancsnokságokon es szakaszokon, hogy a nyomozásokban a polgári ruhába öltözött detektivek biztosabb eredménynel legyenek segitsegere a csendőrségnél. Maga a csendőrség, mint kitűnő intézménytől származik az eszme; mert az egyenruhas csendőröknek a nyomozásokban való sikeres munkájukat akarhanszor az egyen-

rubá akadályozza vagy késelteti. Most egyelőre a debreczeni csendőrkörletbe osztottak be detektiveket és ha a kísérlet jónak bizonyul, az összes csendőrkörletet ellátják szakképzett detektivekkel.

— **Orvtámadás Czirintsonon.** Nisztor Péter napszámos régóta megharagudott a papjára, Runczán Vazul czirintosi gör. kel. lelkeszre. Egyik reggel a pap munkást ment keresni Geraszim Szilárd udvarára. Nisztor megsejtette, hogy a pap hová megy, utánna lopódzott es egy nagy doronggal hátulról fejbe ütötte. A pap eszméletlenül terült el a földön. Az összesereglett emberek a papot lakására szállították, az elvete-mült tettet pedig átadták a csendőrségnek.

— **A forintások bevonása.** Az ezüst egyforintos penznek bevonása már kezdetét vette. Eddig 270 millió értékű egyforintost vontak ki a forgalomból. Ezeket rövidesen pótolják az új kétkoronásokkal.

— **A legokosabb adó.** Franciaországban három év óta a különböző kávéházak, körök és kaszinók a jatekból eredő jövedelmek 15%-át kötelesek a kincstárnak befizetni. A múlt évben ez az adó hat es felmilió franknál többet jövedelmezett az államnak.

— **Felülfizetések.** A nagyenyedi oltár-egyesület műsoros estélyen f. hó 11 és 12-en felülfizetni szivesek voltak: özv. Aszlányi Jánosné 250 kor., gróf Busseul Henrikné 50 kor., Bedő Denes 150 kor., Balassa Sándor 750 kor., Benkő Ferencz 1 kor., Bartzi Ivánné 370 kor., Dozza Emma 5 kor., Felmeri Sándorné, Fitori Bertus 1—1 kor., özv. Uzoni Kovacs Józsefné 25 kor., Kovacs Károly plebános 150 kor., Kralik Vilmos 250 kor., Kövendi Karoly 1 kor., Kollár Ferencz 5 kor., Lázár Istvánné 50 fill., Laszlófi József es neje 220 kor., özv. dr. Magyarai Karolyné 250 kor., dr. Müller Jenő 10 kor., dr. Müller Zoltán 250 kor., dr. Müller Zoltánné 5 kor., ifj. Melász János es társa 3 kor., dr. Mátyás Mihályné 1 kor., dr. Jenei Elek 5 kor., N. N. 60 fill., N. N. 1 kor., N. N. 70 fill., Rada György 250 kor., özv. Széklyhidy Jánosné 250 kor., özv. Szenkovits Andrásné 250 kor., özv. Seeman Venczelné 1 k., Mélt. Szász József főispán 20 k., dr. Soóthy Gyula 5 kor., Török Bertalan es neje 1370 kor., Tellár István 50 fill., Tegledi Istvánné 2 kor., Tóth Miklós 70 fill., Tangel József 5 korona, Ujvári Imre 40 fill., Winkler János 10 kor., Wild Tamás 5 kor., Mélt. Zeykfalvi Zeyk Dániel 10 korona, Zechler Tamásné 2 kor. Összesen 225 kor., mely összegek szives felülfizetéseiért hálas köszönetét nyilvánítja az oltár-egyesület választmánya nevében: Tangel Józsefné, penztárnok.

* **Az egyedül elismert, kellemes ízű természetes hashajtószert a Ferencz József keserűvizet, miért is általános kedveltté és rendkívül népszerűvé vált.** Aki tehát **egészségére vigyáz, igyek** hetenkint egyszer-ketszer reggelizés előtt fel pohár természetes Ferencz József-keserűvizet. A tudományos világ legkiválóbb férfiai maguk próbálták ki és a leghatásosabb, legkellemesebb hashajtónak nyilvánították. Ezen valóban jótékony hatású és olcsó természetes gyógyviznek egy háztartásban sem szabadna hiányoznia. Az igazi „Ferencz József“-keserűvizet minden jobb fűszerüzletben és az összes forgalmas gyógytárakban árúsítják.

* **A Zoltán-féle osukamájolaj** ugy minőség, mint hatás tekintetében felülmulhatatlan. Sokkal jobb, mint az emulsió, ize, szaga nincsen, könnyen emészthető, gyermekek, valamint felnőttek szivesen veszik. Üvegeje 2 korona a gyógyszerárakban. Egyedüli készítő Zoltán Béla gyógyszerész, Budapest, Szabadság-tér.

— **Faragó bácsi moziája.** Faragó Géza, a kitünő festőművész belépett Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja, a Jó Pajtás szerkesztőségébe, mint művészeti főmunkatárs. Ebben a minőségben nemcsak irányítani fogja művészi tekintetben ezt a kedves és népszerű gyermeklapot, hanem egy új, mulattató képsorozat is kezd benne Faragó bácsi moziája ozzimel, amelyben a hét eseményeit fogja humoros rajzokban, a gyermekek felfogásához és lelki világához mértén illusztrálni.

— **Elszámolás.** A nagyenyedi róm. kath. templom villanyvilágítási cseljára szivesek voltak adományaikat eddig be-küldeni: Özv. U. Kovacs Józsefné, Hangya erd. Központja 50 kor., Winkler János, Fischer es Tarsai 25 kor., Szász Józsefné, dr. Winkler Albert, Vinczenty Lajos 20 kor., i. Graef Jánosné, Göllner Árpád, Vermesy Árpádné, Papp József, Wittner Katiuka, özv. Müller Mihályné, Baranyay Károlyné, Fejes Áron, dr. Lengyel György, Nagy Lajos tanár, dr. Szaniszló Albert 10 kor., dr. Jenei Elek 6 kor., Bujlem Miklós, Teleky Istvánné, Áron János, Gerendi Gusztáv, özv. Benedek Gáborné, Reisner Mária, Seymann József 6 kor., Kun Józsefné, Dombrovsky Albert, Derzsy Edéné, Csájkovszky Jenő, Rethy Karoly, Toronyi Gyuláné, Bálint János, dr. Botz Elekne, Csiskó Gizella, dr. Farnos Árpád, Fesztinger A. David, Kun Gyula, dr. Magyarai Ferencz, Orbay Lajos, dr. Kerekes Gyula, i. Székely Mihály 5—5 korona, Berda László, Tellár István, Daficsinszky Ferencz 4 korona, Selmezy Jenő, Izay Berta, Baumgartner Ferencz, Dabirát Jánosné, Farkas Géza, özv. Ékessyné, id. Gerendi Gusztáv, Ealla Béla, Nagy István 3 kor., Juchó Antal, Marx József, Muntyan József, Magyar Lajos, Novotny Rezső, Novotny Ferencz, özv. Szenkovich Andrásné, Szabó Árpádné, Zalányi Farkasné, Gombássy Irma, Ruttkay Mariska, Orbán Venczel, Szigethy Imre, Diószeghy Lipót, Will Károly, Czillich Frida, Lázár Adolfné, Tomitsek András, dr. Tókécs Imréné, özv. Takács Sándorné, Zeman Venczel, Mizsei Árpád, ifj. Atzél Lajos, Ábrahám Margit, Bartha Bálintné, Angyal Mátyás, Vajna Miklós, Gánya János, Felméry Istvánné, Incze István, Lázár Róbert, Molnár Géza, Mihálik László 2—2 kor., ifj. Winkler János, Winkler Gyula, Kriskovszky Antal, Tamás Ferenczné, Balla Józsefné 1 kor. 20 f., özv. Benedek Károlyné, Bartal Antal, Sarkadi Andrásné, Bartal Antalné, özv. Erdélyi Ernőné, Lukács Mihály, dr. Erdős Jenő 1—1 korona. A nemes szívű adakozók fogadják hálas köszönetünket. Egyszersmind szeretettel kérjük hveink és áldozatkész felebarátaink további kegyes támogatását, hogy céljukat mielőbb megvalósíthassuk. Winkler János gondnok, Rada György plebános.

KÖZGAZDASÁG.

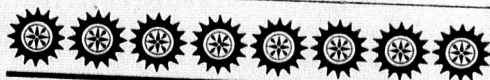
A gyümölcsfák őszi ápolása.

Minden gazdának gondolnia kellene arra, hogy gyümölcsöse évről-évre jó terméseket adjon, mert ez által nemcsak háznak gyümölcs szükségletét tudja ellátni, holott a gyümölcs evése egészségi szempontból is

nagyon fontos, hanem jelentékeny jövedelemre is tehetne szert, ami vidékenként nagyon is számottevő összegekre rug.

Hazánk egyes területén is, így Kecskeméten s Nagykőrös vidékén, Mármaros megyében, Hunyad megyében a gyümölcsstermes értéke igen jelentős dolog, de főleg azonban Tiroiban nem egy község lakossága kizárólag gyümölcs terméséből él. Mig azonban Tiroiban minden évben teremnek a fák, s csak ritka eset az, hogy a természetes gyöngébb legyen, addig nálunk csak minden 2—3 évben lehet jobb termésre számítani. Ennek a körülménynek egyedüli oka, hogy gyümölcsfainkat nem trágyazzuk, e nélkül pedig a talaj nem tud a gyümölcs-faknak annyi táplálékot nyújtani, hogy azok minden évben teremhessenek. Megkellene tehát szivlelni gazdainknak, hogy a gyümölcs-fákat is minden második évben okvetlenül trágyázni kell, ha azt akarjuk, hogy azok allandóan jól teremjenek. Most ősszel van ennek a trágyázásnak az ideje, a mely cselra vagy istállótrágyát vagy műtrágyákat kell használni. Az istállótrágyának csak úgy lehet hatása, ha a fák alatt a földet felassuk es pedig a korona egész területe alatt, s azt vastagon meghordatjuk istállótrágyával, azután pedig bekapáljuk azt. Ha azonban a törzs körül csak egy m.-nyire kapáljuk fel es trágyazzuk meg, alig lehet hatása, mert hiszen a hajszaigyökerek legalább is olyan távolságban vannak a törzstől mint az ágvegek. Miután pedig ehhez a trágyázási módhoz sok istállótrágyára van szükség, a mivel a gazda nem rendelkezik, azért inkább a műtrágyákat kezdik erre a cselra használni, a melyből szükség van egy-egy fa részére, annak nagysága szerint, 3—8 kg. káli-szuperfoszfatra, a melyet szünteu ősszel kell kihinteni olyan módon, hogy a fa koronája, tehát a gyökerei alatt egy m. szélességű es 1½ m. asonyom mélységű gödröt asunk a fa körül, ebbe szórjuk bele a káli szuperfoszfatot, s fedjük be azt ismét földdel. Tavasszal azután meg egy műtrágyát kell alkalmazni, a chilisaletromot, a melyet a fa alatt szórunk el egyenletesen es pedig a fa nagysága szerint 1—2 kg.-ot. Ez nagyon könnyen oldódik es hamar lejut a földbe.

A ki minden második évben ilyen módon trágyazza gyümölcsfáit, az bizonyára tapasztalni fogja, hogy az sokkal egyenletesebben es sokkal bővebben terem, s nagyon ritka év lesz az, mikor termést nem ad.

November

hó 25-én jelenik meg az 51-ik évfolyamu közhasznú Nagyenyedi Lőcsői Sp. Lajos-féle

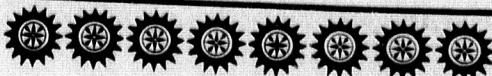
NAPTÁR

1912 szökő-évre.

az országos vásárok pontos kimutatásával es sok hasznos tudni-valókkal

Ára 30 fillér.

Kapható FÖLDES EDE es CIRNER J. JÓZSEF kereskedésükben Nagyenyeden.

Aki legjobban szerkesztett, teljesen független, nagy, előkelő napilapot * jártni óhajt, fizesse elő *

Az Ujság-ot!

Vasárnap „Asszony”, „Gyermek” melléklet.

Előfizetési árak:

Egy évre	K 28.—	„Az Ujság terjedelme rendszeren 32-36-40 oldal. Vasárnap és ünnepnap 80-100-200 oldal.
Félévre	14.—	Megrendelést cím:
Negyed évre	7.—	Az Ujság kiadóhivatala
Egy hónapra	2.40	Budapest, VII., Rákóczi-ut 54.

Köhögés és rekedtség és hurut
ellen nincs jobb a

Réthy-féle pemetefü czuorkáknál!

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félet kérjünk, mivel sok használatlan utánzata van. Az eredetinek minden egyes darabkáján rajta van a „Réthy” név.

1 doboz ára 60 fillér. Mindenütt kapható.
Csak RÉTHY-félet fogadjanak el!

277 2-12

A „Nagyszombati Általános Takarékpénztár”

földbirtokra és szilárd anyagból épült bér- és lakházakra előnyös feltételek mellett a tőketörlesztést és a kamatokat magukban foglaló félévi egyenlő részletekben visszafizetendő

törlesztéses kölcsönöket

1000 koronán felüli összegekben 10-50 évi időtartamra nyujt.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények **Lingner György** ur által nyujtandók be.

Bővebb felvilágosításokkal szolgál:

LINGNER GYÖRGY Nagyenyed. Telefon 15.

255

Óh jaj!

Megfojt az az átkozott köhögés.

Köhögés, rekedtség és elnyájkasodás ellen gyors és biztos hatásuak

Egger

mellpasztillái,

az étvágyat nem rontják s kitünő ízűek.

Doboza 1 kor. és 2 kor.

Próba-doboz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor” gyógyszerár

Budapest. VI., Váci körút 77.

Nagyenyeden kapható: U. Kovács József örökösei gyógyszerárában és Dr. Odor Béla gyógyszerárában.

Éljen!

Egger mellpastillája csakhamar meggyógyított.

Elsőrangú szabás és munka!

Értesítés!

Van szerencsém tisztelettel becses figyelmét a városi és vidéki ur közönségnek felhívni, hogy külföldi utamról haza érkeztem, melyen bevasárlásaimat eszközöltem.

Elvállalok a legújabb divat szerint legkényesebb igényeknek megfelelő felső kabátokat, szalonöltönyöket, angol, sacó és skót öltönyöket.

Angol öltönyöket ma 60 kor. feljebb is, kedvező fizetési feltételek mellett is.

Dus választék őszi és téli angol, francia és hazai szövetekben, melyekből állandó nagy raktárt tartok. N. é. ur közönség nagybecsű pártfogását kérve

vagyok alázatos szolgálja

GERŐ L., uri szabó.

221 15-

Nagyenyed, Főter.

Gyászruhákat 24 óra alatt készítek.

HIRDETÉSEKET

legjutányosabban felvesz kiadóhivatalunk.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

PORTLAND-CEMENT-gyár Brassóban.

Itt helyben kapható **Klemm Pál** cégnél Szentkirály-utca 128.

44 13-

Mosó, vasaló és vegytisztító intézet

Elvállalok mindennemű mosást és vasalást. Férfi és női ruhák vegyileg tisztítását pontosan és jutányos ár mellett. Női kelengyék és kézimunkák tisztítását, ugyancsak mindennemű férfi- és női ruha bármily színre való festését felelősség mellett.

Tisztelettel

Izsó Istvánné,
Nagyenyed, Tövis-utoza 16.

107—

Kútépítés

egy méter belméretű, helyszínen esőmószólt cement-esövekből, minden eddigénél olcsóbb és jobb, amit eléggé bizonyít, hogy általunk két éven belül az államvasútnak és kiscgazdákknak 375 ilyen kut lett építve. Jelen működésünk **Enyeden** Molnár Gyula vasuti mérnök ur udvarában és Balla Béla ur most épült házában. Kik még ez évben jó vízzel óhajtják családjukat biztosítani, sziveskedjenek a fenti helyeken bizalommal hozzánk fordulni.

Gabos Testvérek
kútmesterek.

313 2-4

Egy jó karban lévő

ebédlőszoba-berendezés

eladó.

Értekezhetni Balint Jánosnál. 306 3—

KOBRÁK
CZIPŐK
a legjobbak.

KAPHATÓK
Nagyenyeden és vidéke részére kizárólag a Nagyenyedi Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetnél.

153 15-24

Tűzifának

a felvágatását
villamosmotor gépfűrészszel, és hasogatót elvállalja

ROTHE ERNŐ,

Előjegyzéseket elfogad **Dr. Odor Béla** gyógy-szerész. 310 3-6

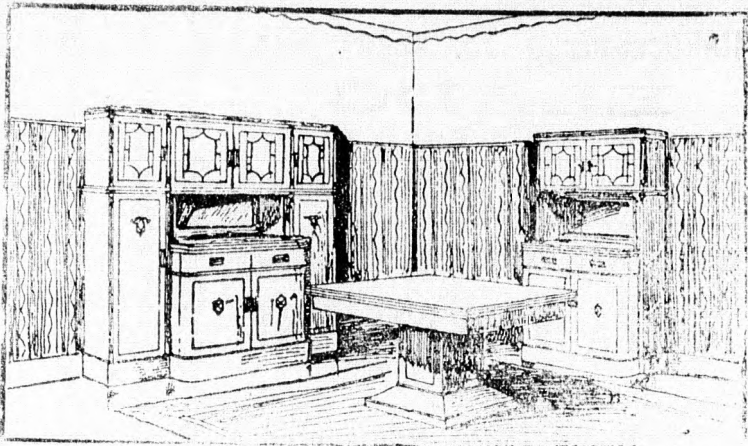
BUTOR-

RAKTAR.

KUNSGH
ANTAL

építési- és bútorsztalos
NAGYENYED,

Szentkirály-utoza, a vármegye- és a kórház között.

Elvállal mindennemű épületmunkákat. Készít és raktáron tart nagy választékban saját műhelyében készült teljes lakásberendezéseket minden stílusban a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, saját tervei vagy adott tervek szerint. A műhelyében készült munkákért a legmesszebbmenő jótállást vállalja. Nagy választék vas- és rézbutorokban, ugyancsak mindennemű kárpitozott butorokban.

Méltóságos Br. Kemény Árpád
uradalmi

borainak elárúsítása**CIRNER J. JÓZSEF**

fűszer és csemege kereskedésében

NAGYENYED.

Telefon 53.

Telefon 53.

303 4—

NAGYENYED = fe forduljon minden érdeklődő.
ki súlyt fektet elsőrendű fajtájú anyagra

Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemeték
sétányfák, díszeserjék, tülevelűek, kerítésnövények, bogógyümölcsök stb.

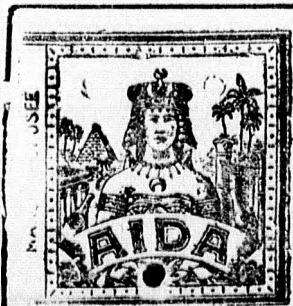
Szőlőoltványok elsőrendű áru.
európai és amerikai alma és gyökéres vesszők.
(Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen)

FISCHER és Társai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Friss töltésű bor- és gyógyvizekből következő választékot nyújtja

WINKLER JÁNOS kereskedése Nagyenyeden:

Baross, Bodoki „Matild“, Bodoki „Salus“, Borszéki, Előpataki, Málnási borviz, Málnási „Mária“, Margit, Parádi arzén, Répáti, Salvator, Siculia és Sztojkaik hazai források, továbbá: Carlsbadi, Giesshübli, Gleichbergi, Levico, Marienbadi, Roncegno és Selters külföldi és végül: Ferencz József, Horgony és Igmándi hazai keserűvizek.

FIGYELEM!
„AIDA“ VERGE és **„BLUE STAR“ CONTINENTAL**

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIK
:: ÓVAKODJUNK ÉRTÉKTELEN UTÁNZATOKTÓL! ::

Szőlőoltvány.

Őszi ültetésekre legalkalmasabb 60,000 darab kétéves gyökeres remekszép oltvány 1000 darabonként 260 koronáért beszerezhető.

Ezenkívül 100,000 drb. gyökeres zöldoltvány is kapható.

BRETTER MÓR.

az „Erzsébet” szőlőoltvány-telep tulajdonosánál
Balászfalván. 299 3-6

Rákóczi-utca 75. számú ház

ELADÓ.

Értekezhetni lehet Dr. Elekes Károly ügyvéd úrnál. 206 8-

TŰZIFA FŰRÉSZELEST

olcsón vállal

Hegyi János Nagyenyed.

Telefon-szám 67.

280 9-

Legjobb ajándék

a tartós és olcsó hazai szőttesáru Arjagyéket ingyen s bórmentve küld
Lingner György szövőgyára Nagyenyed

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönségnek b. tudtára adni, hogy az őszi és téli idényre, „Saisonra” megérkeztek az összes újdonságaim; u. m. nagy választék női és leányka kabátokban, kész férfi, fiú és gyermekruhákban, nagy választék hazai gyártmányú női, férfi és gyermek cipőkben, — továbbá kalap, fenéknemű, boak és egyéb szörme árukban, nagy választék bel- és külföldi szövetekben.

Saját szabóműhely!

A nagyérdemű közönség további nagybecsű pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Berkovics Béla

női, férfi-dívat és uri szabó üzlete
NAGYENYED, Főter 3

28 20-

Saját műhelyemben a legkényesebb ruhák is 24 órán belül elkészülnek.

Szolid és pontos kiszolgálás!

MENDEL SÖRFŐZŐDE ÉS KERESKEDELMI R.-T.

TORDA.

Alsófehérmegyei raktárak:

Nagyenyedi főraktár

házi kezelésben

Wohner Rudolfnál Szentkirály-u.

Gyulafehérvár:

Weill Bélánál.

Tovísen:

Nemayer Mihálynál.

Balászfalván:

Dániel Ferencznél.

Ajánlja a Magyar Védő Egyesület által és a temesvári nemzetközi kiállításon legnagyobb díjjal, a „Grand prix”-vel kitüntetett

tordai Korona-sörét.

Továbbá bajor módra gyártott sötét

MALÁTA (Bock)

és nehéz világos

dupla márcziusi söreit.

Figyelem!

Csak akkor kap eredeti

tordai Korona-sört,

ha a cég vignettája az üvegen rajta van!

104 1-

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár R.-T.

Az Osztrák-Magyar Bank mellékhelye.

Részvénytőke 600.000 korona.	Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzüintézetek részvényeire. Vásárol és elad értékpapírokat. Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett. Idegen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál. Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számítol le. Állandó betétet a legkedvezőbb kamatláb mellett fogad el.	Tartalékalap 400.000 korona.
Az intézet hivatalos órai hétköznapiokon: délelőtt 9—12 óráig, délután 3—4 óráig.		Üzletfeleink részére telefon bevezetve 14. szám alatt.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.